

A Mezei

Mezei Mária (1909. október 16. Kecskemét – 1983. április 20. Budakeszi)

Születésének 95. évfordulóján

Kezdő színésznőként 1931 őszén érkezett szerény motyójával és világmegváltó álmaival fölszerelve Miskolcra. A színházi fodrász ellentmondást nem tűrve közölte vele: fekete színésznő nincs. És elkezdte Mezei Mária koromfekete haját szőkére festeni. Mezei Mária nagy fekete haja volt, a vidéki színház hajfestéke nagyon vacak volt - a derék figarónak nem sikerült szőke démonná varázsolni az ifjú színésznőt. Lett, maradt a vörös Mezei.

Tragikus sorsú asszonyokat, Csehov és Ibsen hősnőit szerette volna a színpadon életre kelteni, de a miskolci színház harcedzett, bölcs direktora, Sebestyén Mihály tudta: színházát a közönség tartja el s a gyérszámú városi nézősereg minden héten új és szórakoztató bemutatóval kell a színház bűvkörében megtartani. Zenés, könnyed, szellemes

A franciás Mezei: vörös haj, vékony, furcsarajzú szemöldök, titokzatos tekintet, hívogató és taszító mosoly, csábító mozdulatok, furcsa ruhák, kalapok...

A franciás Mezei: hazug maszk, álruha, talmi jelmez, amelyet nem érez sajátjának, amelytől szabadulna. Tíz éve színésznő, amikor könyvet ír. Névjegy. A franciás Mezei, a körülrajongott, ünnepezt sztár színésznő akar lenni. És lesz! 1943-ban Ibsen szerepben, mint Rebekka West. Megrázó drámai alakításáról beszél a város.

A Don-kanyarban elvérzik Magyarországot. És amikor már csak Hitler parancsol a Kárpát-medencében, Mezei Mária fölmenekül a Tátrába. Szakad a hó, szikrázik a napsütés. A hegycsúcsok közel vannak az éghez. Ott találkozik Istennel. S amikor elcsitul a fegyverropogás és Mezei Mária visszatér a földre,

Inkei Tibor Mezei Mária (1947)

völő egyéniségükkel boldog színházi élet. Aztán Mezei Mária nagy innen is mennie kell, új állomás a Vidám Színpad. Kétségbeesetten panaszkodik: ... mintha egy erőművészt arra kényszerítenének, hogy tollszárral mutasson be produkciókat...

A franciás és zsoldáros Mezei bújdosó lány a saját életében. Régi barátai közül is nem egy - akinek sikerül vagy aki igyekszik fölkapaszkodni a politikai széljárás hajtottá szekérré - megfélemlít Mezei Mária körül. A miniszter nem tartja fontosnak, hogy a színésznő segélykérő levelére válaszoljon. A hivatal, ha kedve tartja, zaklatja.

De a bújdosó lányt Budakeszin körülveszi a falubeliek szeretete. Innen-onnan leveleket kap, emlékeznek, emlékeztek a boldog, régi napokra. Egy férfi megszólítja az utcán: Azért születtem, hogy Magára vigyázzak, hiszen három éves gyerek. Összeházasodnak.

A háború és a politika tizennégy évet elrabolt Mezei Mária életéből. Aztán a sors tizennégy boldog színész-évvél ajándékozta meg: a bújdosó lány másfél évtizedre a Madách Színházban és a Nemzetiben otthonra lelt. Megint röpi a szekér. Magyar szekér, magyar utakon...

...S amikor a betegség végleg Isten küldte vályogvára falai közé béklyózza, nekilát összeszedni elmúlt élete emlékeit. Kazalba hordja - majdnem csonkítatlanul - életéről, színészetéről, hitéről frott írásait.

Részletek Szigethy Gábor írásából
(Mezei Mária: Levelek Apámnak 1931-1938
Helikon Kiadó, 1998.)

Úttörő utca: vízmosásoktól hepehupás meredek kaptató a falu szélén. Amikor Mezei Mária 1950-ben Budapestről Budakeszire menekült és estéknél leszállt a hegyre pőfékelve-zihálva kapaszkodó rozoga 22-es autóbusról, és elindult lefelé a nyáron poros, ősszel sáros, télen jégbordás, tavasszal nyaktörően dimbes-dombos úton hazafelé, aligha gondolt arra, hogy negyven év múlva, néhány évvel halála után majd az Úttörő utcát Mezei Mária utcára kereszteli át a hálás utókor. Isten küldte vályogvára, otthona, búvóhelye falán - a Petőfi Sándor utcában - emléktábla, a szomszédos sarkon utcanévtábla, születésnapján minden évben megemlékezés és koszorúzás - ahogy önmagunkat megtisztelő közhellyel mondani szoktuk -, kegyelettel és tisztelettel ápoljuk a nagy halott emlékét.

(Mezei Mária: *Kedves Hatalom! Holnap Kiadó, 2001. Részlet Szigethy Gábor előszavából*)

mesék és csacsкасágok bűvölték el az embereket s a vörös Mezei volt a színpadon édes kokott, bájos csábító, kétbalkezes fruska, combjavillantó vamp, mélyhangon bűgő végzetasszonya - a nézőtérén ülő férfiak életében a legfontosabb mellékszereplő.

A Mezei - aki után minden férfi megfordult az utcán. Akinek virágot küldtek. Akiről a társaságban társalogtak. Akit szidtak. Akit dicsértek. Akiről álmodoztak.

A vörös Mezei meg üldögélt kopott albertletében, kopott pongyolájában a kopott rekamién, egyedül, és leveleket körmölt Szegedre, édesapjának. Küldj pénzt, küldj ennivalót, küldj ruhát, még ez egyszer segíts rajtam, édes apukám! Közben röpi a szekér.

Mezei Mária szinte észre sem vette: már pesti színésznő, 1936-ban már igazi sztár. Vörös haja jelkép. Minden férfi róla álmodik.

boldogság ragyog a szívében. Hoztam valamit a hegyekből...- karcsú könyv: Mezei Mária írásából árad, sugárzik a megtalált hit boldogsága.

A színésznő nevéhez új jelzőt ragasztanak: magasztalják, pocskondiázzák a zsoldáros Mezeit. A politikai forgószél úgy dönt: sem a franciás, sem a zsoldáros Mezeire nincs szükség. A színésznő rabszolgaként robotol a Liliputi Színházban. Délelőtt, délután, este előadás, olcsó pénzért testet romboló, lelket fonnyasztó favágás.

Éjszaka hazafelé egyedül a buszon Budakeszire. Isten küldte vályogvára csendjében ébren virrasztva várja a hajnalt. Megváltás, amikor az Operett Színházba kerülhet. Klerikális, reakciós, polgári művészeknek akkor istenáldotta menedék. Sennyei Vera, Ajtay Andor: jó társaság; társaságában szovjet operettekben ragyognak, ostoba, hazug történetekből faragnak tehetségükkel, elbű-

